

AKREDYTACJA: WIĘKSZE BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOCİ

Akredytacja jest doskonałym narzędziem wspierającym proces podejmowania decyzji oraz zarządzanie ryzykiem, m.in. w organizacjach przemysłu rolno-spożywczego. Wybór kompetentnej jednostki certyfikującej do oceny produkowanych wyrobów, akredytowanej przez Polskie Centrum Akredytacji, umożliwi firmom dostęp do rynków eksportowych w Europie i na świecie w myśl zasady „certyfikowany raz - wszędzie akceptowany” oraz zmniejszy ryzyko w relacjach biznesowych.

Żywność i jej opakowanie, a także logistyka produktów spożywczych może być objęta certyfikacją w ramach programów, z których kilka zostało uznanych przez Global Food Safety Initiative. Funkcjonowanie tych programów ma na celu harmonizację działań podejmowanych na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w łańcuchu żywnościowym. Właściciele tych programów wymagają od jednostek certyfikujących, aby posiadały akredytację w odniesieniu do:

- normy PN-EN ISO/IEC 17065 oraz wybranego spośród wskazanej grupy programu certyfikacji, tj.:

- BRCGS Globalna Norma Bezpieczeństwo Żywności,
- BRCGS Globalna Norma Materiały Opakowaniowe,
- IFS Food Standard do auditowania jakości oraz bezpieczeństwa produktów spożywczych,
- IFS Logistics Standard do auditowania usług logistycznych w odniesieniu do jakości i bezpieczeństwa produktu,
- GLOBALG.A.P. IFA Zintegrowane zapewnienie bezpieczeństwa i jakości w gospodarstwie,

- normy PN-EN ISO/IEC 17021-1 oraz programu certyfikacji systemu zarządzania bezpieczeństwem żywności wg Food Safety System Certification 22000.

PCA udziela akredytacji jednostkom certyfikującym w obszarze wszystkich ww. programów międzynarodowych, a także w sektorze rolno-spożywczym, w programach:

- certyfikacji systemu zarządzania bezpieczeństwem żywności wg PN-EN ISO 22000,
- certyfikacji produkcji ekologicznej,
- certyfikacji integrowanej produkcji roślin,
- certyfikacji produktów o chronionym oznaczeniu

geograficznym, chronionych nazwach pochodzenia oraz gwarantowanej tradycyjnej specjalności,

- Systemu Certyfikacji QMP,
- System Gwarantowanej Jakości Żywności QAFP,
- GMP+ Feed Safety Assurance.

Ponadto PCA udziela akredytacji laboratoriom badawczym przeprowadzającym badania żywności, w odniesieniu do normy PN-EN ISO/IEC 17025.

Zadaniem akredytacji jest potwierdzenie kompetencji jednostek certyfikujących, które oceniają zgodność produktów rolno-spożywczych lub procesów produkcji z wyspecyfikowanymi wymaganiami. Aby dana jednostka certyfikująca mogła być uznana przez PCA za kompetentną, musi spełnić wymagania właściwej nomy akredytacyjnej oraz specyficznych (dodatkowych) wymagań, które może ustanowić właściciel programu certyfikacji. Dodatkowo jednostki certyfikujące zobowiązane są do przestrzegania warunków akredytacji, na podstawie zawartego z PCA kontraktu. Jednostka certyfikująca wyroby, procesy i usługi, aby mogła uzyskać akredytację musi spełnić niżej wymienione wymagania akredytacyjne, w tym:

- ponosić prawną odpowiedzialność za całą swoją działalność,
- prowadzić działalność w sposób bezstronny, obiektywny, niedyskryminujący z zachowaniem zasad poufności,
- posiadać kompetentny personel,
- prowadzić procesy certyfikacji zgodnie z określonym systemem certyfikacji,
- zawierać umowy z klientami, których produkty, procesy lub usługi objęte są certyfikacją,
- reagować na skargi na jednostkę lub jej klienta oraz odwołania klientów od decyzji jednostki,
- ustanowić i utrzymywać w jednostce certyfikującej system zarządzania.

Z punktu widzenia organizacji, która ubiega się lub już posiada certyfikat wydany przez akredytowaną jednostkę certyfikującą wyroby, interesujące mogą być mechanizmy dotyczące zachowania bezstronności oraz

zasady prowadzenia procesu certyfikacji. Akredytowana jednostka certyfikująca powinna zarządzać bezstronnością swoich działań, tak aby zapewnić zaufanie do wyników certyfikacji. Ryzyka wskazujące na występowanie zagrożeń dla bezstronności powinny być identyfikowane przez jednostkę. Mogą one dotyczyć np. szeroko rozumianych powiązań personelu uczestniczącego w zarządzaniu jednostką certyfikującą lub wykonującego określone funkcje w procesie certyfikacji (np. przeprowadzanie audytu lub podejmowanie decyzji w sprawie certyfikacji). Zadaniem jednostki certyfikującej jest bieżąca identyfikacja tych ryzyk i podejmowanie działań usuwających lub minimalizujących zagrożenie dla bezstronności. Do standardowych działań można zaliczyć wyznaczenie do przeprowadzenia audytu takiego audytora, który nie ma powiązań z klientem, zaś do podejmowania decyzji w sprawie certyfikacji - upoważnienie osoby innej niż ta, która przeprowadziła audyt. Podobnie, do rozpatrzenia skargi czy odwołania powinny być wyznaczane osoby inne niż te, które uczestniczyły w danym procesie certyfikacji. Kolejnym działaniem zapobiegającym familiarności audytorów w relacji z klientami jest określenie maksymalnej liczby audytów jakie może audytor przeprowadzić bezpośrednio po sobie u tego samego klienta (znajomość zagrażająca bezstronności to sytuacja, gdy personel jednostki certyfikującej jest zaprzyjaźniony z klientem w takim stopniu, że staje się zbyt ufny i w efekcie mało wnikliwie szuka dowodów zgodności lub braku zgodności).

Proces certyfikacji rozpoczyna się od złożenia wniosku oraz dokonania jego przeglądu przez personel jednostki certyfikującej. W wyniku pozytywnego przeglądu jednostka może przystąpić do planowania oceny, w tym do wyznaczenia audytora. Audit rozpoczyna się od spotkania otwierającego, na którym potwierdzane są dane z wniosku o certyfikację oraz omawiany jest zakres certyfikacji. W dalszej kolejności audytor przeprowadza ocenę wg. wcześniej przekazanego planu audytu, na bieżąco informując o ustaleniach dotyczących zgodności z wymaganiami lub braku zgodności. Audit kończy się spotkaniem zamykającym. Na podstawie wyników audytu, w tym przeglądu dokumentacji, jednostka certyfikująca podejmuje decyzję o przyznaniu certyfikacji lub jej odmowie. W przypadku decyzji pozytywnej, producentowi żywności wystawiany jest certyfikat zgodności. W związku z nadzorem nad akredytacją udzieloną jednostce certyfikującej może się zdarzyć, że wraz z audytorem z jednostki certyfikującej, do organizacji udaje się obserwator Polskiego Centrum Akredytacji, którego zadaniem jest ocena kompetencji jednostki certyfikującej w warunkach rzeczywistych. Do takiej obserwacji PCA wybiera działania, które stawiają najwyższe wymagania w odniesieniu do kompetencji jednostki. Za każdym razem obserwowany jest też inny audytor jednostki.

System akredytacji prowadzony przez PCA jest dostępny dla wszystkich jednostek oceniających zgodność niezależnie od ich wielkości, przynależności

do jakiejkolwiek organizacji lub grupy. W procesach akredytacji ocenie poddawane są tylko te obszary działania jednostek oceniających zgodność, które są objęte wnioskowanym zakresem akredytacji. W stosunku do pozostałych obszarów działania jednostki lub organizacji z nią związanych, ocenia się je w takim stopniu, aby uzyskać pewność, że nie wpływają one negatywnie na spełnienie wymagań akredytacyjnych lub na zaufanie do wiarygodności działań w zakresie oceny zgodności wykonywanych przez jednostkę.

Proces akredytacji obejmuje przegląd dokumentacji, ocenę na miejscu realizowaną w siedzibie jednostki i w lokalizacjach, w których prowadzone są działania w obszarze oceny zgodności objęte wnioskiem o akredytację oraz obserwację tych działań prowadzonych w rzeczywistych warunkach. Zgodnie z ustawą o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, PCA w terminie nie dłuższym niż 12 miesięcy od dnia złożenia kompletnego wniosku o akredytację jest zobowiązane do zawiadomienia wnioskującej jednostki oceniającej zgodność o udzieleniu lub odmowie udzielenia akredytacji. PCA obejmuje ochroną przekazaną dokumentację jednostki certyfikującej, udostępnia ją tylko wyznaczonym pracownikom PCA, audytorom i ekspertom PCA i członkom komitetów na potrzeby przeprowadzania ocen i podejmowania decyzji w procesach akredytacji.

W ocenach prowadzonych przez PCA, zespół oceniający zbiera i dokonuje przeglądu wszystkich zebranych dowodów, w celu sformułowania ustaleń z oceny, które mogą zawierać niezgodności i spostrzeżenia. Warunkiem udzielenia akredytacji jest stwierdzenie przez zespół oceniający, że jednostka certyfikująca i procedury przez nią stosowane dostarczają zaufania do jej kompetencji wykazanych poprzez potwierdzenie spełnienia wymagań i warunków akredytacji. Ważność akredytacji jest utrzymywana w cyklach, które wynoszą 4 lata. Co roku w ramach nadzoru przeprowadzane są oceny w siedzibie jednostki, w jej lokalizacjach oraz obserwacje realizowanych działań. Celem planowanego nadzoru jest ocena, czy jednostka certyfikująca utrzymuje kompetencje niezbędne do prowadzenia działań objętych aktualnym zakresem akredytacji poprzez stałe spełnianie aktualnych wymagań akredytacyjnych. Ponadto w ramach oceny sprawdzane jest czy działania zrealizowane w odniesieniu do stwierdzonych podczas poprzedniej oceny niezgodności/spostrzeżeń są skuteczne, czy jednostka certyfikująca stale wypełnia warunki akredytacji wynikające z kontraktu z PCA oraz czy kompetencje personelu jednostki są stale doskonałe.

W związku z dynamiczną sytuacją dotyczącą pandemii COVID19, Polskie Centrum Akredytacji na bieżąco reaguje na potrzeby akredytowanych jednostek certyfikujących poprzez wprowadzanie nowych zasad dotyczących ocen na miejscu oraz obserwacji działań jednostek. Informacje te publikowane są w formie Komunikatów udostępnianych na stronie internetowej PCA oraz portalach w mediach społecznościowych.

Kierując się potrzebą utrzymania zaufania do wyników akredytowanej działalności jednostek oceniających zgodność, a tym samym zaufania do krajowego systemu oceny zgodności wyrobów, w sytuacji nadzwyczajnej spowodowanej epidemią, PCA organizowało i nadal prowadzi, gdy to zasadne, oceny akredytowanych jednostek jako oceny zdalne, podejmując wszystkie możliwe działania, wspomagające akredytowane jednostki w uzyskaniu gotowości do poddania się takim ocenom.

Joanna Skrzypczak

Koordinator w Dziale Akredytacji Badań i Certyfikacji Żywności w Polskim Centrum Akredytacji

